List 29. **NOVICE** Tečaj XXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 22. julija 1863.

Gospodarske stvari.

Naša ajda na Ogrskem in v Banatu.

Ko se je zvedilo, da je silna suša pripravila Ogrsko, Banat itd. v hudo nadlogo, in se je slišalo, da se mnogi dobri sveti dajejo, kako bi se nesrečnim deželam pomagalo, je po nasvetu častitega predsednika gospoda Terpinca tudi kranjska kmetijska družba 21. dné p. m. pisala c. k. ministerstvu kupčijstva in narodnega gospodarstva in mu nasvetovala, naj se priporočí tem krajem naša ajda, da jim saj druga setev nekoliko povrne, kar jim je vzela suša pri prvi.

C. kr. ministerstvo kupčijstva in narodnega gospodarstva je s kr. ogrsko dvorno kancelijo vred ta svèt s tako zahvalo sprejelo, da je družbi 8. dne t. m. št. 9854 preprijazno pismo pisalo, v kterem se v svojem imenu in po posebnem dopisu ogrske dvorne kancelije še posebej v imenu njenem srčno zahvaluje za svèt, ki se ji res vreden zdí, da se poskusi.

Ker je po tem našem nasvetu tudi temešvarski časnik priporočal ajdo, se je gosp. L. Našić iz Moraviče obrnil na kmetijsko družbo, naj mu pošlje za poskušnjo 3 vagáne ajde, g. bratom Ledererjevim jo je g. predsednik Terpinc poslal 40 vagánov itd. Tudi naš rojak gosp. Franjo Bučar iz Temešvara je pisal v Ljubljano zastran ajde. Sliši se, da na več straní so se obrnili nesrečni gospodarji, da so dobili ajde.

Ker na Ogrskem in v Banatu julija in avgusta mesca po navadi malo dežuje, le to Bog daj, da bi letos več dežja imeli, kterega ajda potrebuje.

Kaj nam pokvarja naše konje?

Dandanašnji se slišijo tožbe od vseh krajev, da se tako trdni konji (razun iz kobilarij ali žebčarij) ne nahajajo več, kakoršni so bili pred 30 ali se več leti. Kdor se ozrè na sedanje gleštanje kónj, gotovo se takim tožbam ne bo čudil.

Pri reji konjski je in ostane najpoglavitniša reč ta-le: dober žebec ali dobra kobila in pravilno gleštanje žebeta.

Da od premladih žebcev al premladih kobil, ki si niso enake krvi, ki imajo mnoge pogreške, in so dostikrat tako mrhavi, da komaj kostí nosijo, se nikoli vrlega zaroda nadjati ni, to je res, kakor amen v očenašu. Res — da bi tako ne — se vodijo tù in tam še le dve leti stare žebice (kobilice) k žebcu, dostikrat pa tudi po 16 do 20 let stare gure; ravno tako se spuščajo sèm ter tjè dveletni ali pa že prestari žebci; med tem se pogostoma vidi, kako hira kobila z žebetom vred; žebiček se dá rezati, ko je še le leto star; komaj je spolnil 2 leti se že podkuje in vprega, češ, da se počasi voziti vadi. Iz te napake se lahko previdi, da mlado živinče, ktero bi imelo zdaj še prosto na paši okoli skakati, v takih okoliščinah se ne more nikakor popolnoma razrasti in k moči priti, da v rasti zaostane in predno 6. leto dovrší, je že vse pokvarjeno. Kako pa so nekdaj z mladimi konjiči ravnali? Rekli so po pravici: „toliko časa, dokler ima živinče še mlečnike v gobcu, je žebè, ter je še le po dovršenem četrtem letu malo po malo za rabo.“ Pametna beseda! Ako bi gospodarji tako ravnali, bi jim bili še po 20 let stari konji dobri za voz in jaho. — Arabci, kteri bi nam imeli, kar konjsko rejo zadeva, vsigdar izgled biti, ostanejo do današnjega dne pri svoji stari navadi, in ne rabijo žebca za pleme, dokler ni 5 let star, in ga rabijo potem le do 14. leta, kobile pa od 4. do 12. leta.

Kdor si hoče lepo in vrlo živino zrediti, jo mora zraven tega tudi dobro in skrbno gleštati; pa le škoda, da se gleštanje kónj večidel le nemarnim hlapčonom prepušča, kteri imajo celó malo ljubezni do žival; zato se prav sirovo, leno in nečimerno obnašajo, jih ne štriglajo, ne krmijo in ne napajajo o pravem času, jih prenaglo podé in jim prehudo težo nakladajo, in jih tako vse pokvarijo. Kar rejo konj zadeva, so rekli naši predniki: „Konjsko meso je najdražje mesó pri kmetijstvu.“ In to je res! Konj je draga stvar gospodarju, in tem dražja, čem bolj jo zanemarja, da mu kmali pod zlo gré. Žebec in kobila s slabimi kopiti nista za pleme; to pa dandanašnji gospodarji vse premalo porajtajo; da jim je le kónj sicer všeč, kopito naj bo kakoršno koli. Če imata žebec ali kobila tudi polne, plošnate, ozke ali pretesne ali pa bolj kozlove kopita, pravijo navadno: „to se bo pri žebetih sčasoma že zboljšalo.“ Figa! se bo zboljšalo. Žebè tako rekoč iz kopita raste; to se pravi: postava nog in hoja se ravnate dostikrat iz pravilnih kopit; če napakam pri pokvarjenih kopitah izprva v okom ne prideš, jamejo že žebeta zgodaj švedrati, predno so še konji. — Umno podkovstvo je važna reč: dober, izučen kovač more konju zboljšati napačno kopito; neumen kovač pa ti pokvari dobrega konja popolnoma, da še ne veš, kdaj.

Zapomnite si tedaj gospodarji: Neumno plemenenje kónj, prezgodno vpreganje in pa slabo podkovanje: to so tiste napake, ki dandanašnji naše konje pokvarjajo, da so kmali za nič!

Marsikaj gospodarjem v prevdarek.

* Dohodki drenaženega močvirja memo nedrenaženega. Tista senožet ljubljanske mestne gosposke, ki je celih 10 let, predno je drenažena bila, 818 gold. 58 kr. dohodkov donesla, je 10 let po drenaži donesla 4958 gold. 99 kr. — Če so stroški za to senožet tudi precej veliki bili, je vendar dobiček še veči.

* Ploti ali meje namesti pastirjev. Angležki in severno-amerikanski časniki vsaki dan naznanjajo nove iznajdbe o lesenih ali dratenih plotih, kteri se dajo prestavljati kamor koli gospodar hoče.

Pri nas v Avstrii — pravi dr. Stam v časniku „Neueste Erfind.“ — ni ne duha ne sluha o tacih mejah ali plotih.

Kako to?

Če potuješ po Angležkem, vidiš dokaj goved, kónj in ovác ali posamno se pasti ali v celih čedah, pa večidel — brez pastirja. Plot nadomestuje pastirja. Tù se pase konj, tam dvoje ali troje goved ali čedica drobnice bre zpastirja v ograji, ki se dá zdaj sem zdaj tje prestaviti. To je vredno, da se posnema.

Recimo, da pastir stane z živežem ali v dnarji na dan 25 krajc., — to za 200 dni v letu, kadar živino pase, iznese 50 gold.; to so obresti (činži) od kakih 1000 gold.

Iz tega se vidi, da najdražji plotovi so pastirji, najcenejši pastirji pa so angležki ali amerikanski plotovi.

* Razna vrednost zemlje. V plodnem Banatu, blizo železnice, veljá oral (joh) najrodovitniše zemlje za žito po 50 gld., v nerodovitnem Badenu pa veljá ravno toliko zemlje 3000 do 5000 gold. To je silen razloček, in zakaj neki?

Od goveje kuge na dalje.

V Zagurji na Notranjskem ni po 23. juniju nobeno govedo več zbolelo; med ovcami pa zbolí sèm ter tjè še ktera, tedaj se pasejo v ločenih ograjah pod čuvajstvom vojaškim.

Ker se v Trstu od 16. dné p. m. ni prikazala goveja kuga več, je c. k. gosposka 8. dné t. m. izrekla, da Trst ni več kužen. — V okraji novogradskem (Castelnuovo) je od začetka kuge do 4. t. m. v 8 vaséh 61 goved pod zlo šlo, ovác pa 52.

Kr. deželno poglavarstvo zagrebško v dopisu 7. dné t. m. naznanja, da na Hrvaškem v zagrebški županii je goveja kuga na novo prijela sela Konjskovsko in Mekušje v okraji banijskem, Osojnik v okraji severinskem, mali Vratnik v okraji samoborškem, Odro in trg Sisek v okraji siškem. Potihnila je v 16 selih, tako, da je zdaj še v 13 selih zagrebške županije. — Iz reške županije se poslednji čas ni slišalo, da bi segala dalje. — V Novakah in Banii poleg Karlovca je 22. dne p. m. eno govedo brzo poginilo za vrančnico.

Kako nalezljiva je kuga tudi med ovcami, pokazalo se je vnovič v črni in grdi Dragi pod Snežnikom v kantonu ložkem, kamor je prišlo nekoliko drobnice iz Zagurja. Tù je na paši izmed 620 ovác jih od začetka tega mesca za kugo zbolelo 140, poginilo 102, prebolelo 20, 18 pa še bolnih ostalo 15. dne t. m. Gospodarji, ki imate v šneprskih gojzdih kaj opraviti, varite se teh okuženih krajev, da ne zatrosite pošasti v svoje hleve po živini ali ljudéh!

Slovstvo slovensko.

* *Zgodovina sv. apostolov slovanskih Cirila in Metoda.* K tisočletnici jubilejni slovesnosti pokristijanjenja naših slovanskih praočetov. Po najnovejših in najboljih virih českí sestavil dr. Jan. Bily, farmešter dieceze Brnenske na Moravi. Poslovenil in založil Janez Majciger v Mariboru. V Pragi. Tisk Karla Bellmanna 1863.

Pod tem naslovom smo dobili zdaj tudi mi v roko v „Novicah“ že večkrat omenjeno in željno pričakovano knjigo. Res! krasno delo je na vsako stran, — vredno, da jo vredimo prvemu predalu slovenskega slovstva, ker ne zadostuje le učenemu zgodovinarju, temoč razveseljuje tudi prostega bravca. V prelični veliki osmerki na 13 pôlah razlaga na drobno zgodovino naših velikih dobrotnikov od mladosti noter do konca njunega življenja in 20 podob (ličnih lesorezov) stavlja nam pred očí posamne imenitnejše dogodbe. Ko se prav srčno zahvaljujemo rodoljubnemu g. profesorju Majcigeru v Mariboru, da nam je v gladkem jeziku poslovenil slavni českí prvopis, priporočamo to knjigo — pravo spomenico tisočnice slovanskega življenja — vsakemu, ki se čuti kristjana in Slovenca. Za šolske premije po vsem pripravna knjiga naj bi se pa tudi ne pogrešala v nobeni čitavnici, v nobeni farni bukvarnici, v nobeni slovenski hiši.

* *Darek pridni mladosti,* podelil Andrej Praprotnik, učenik v Ljubljani. Z nekterimi podobicami. Drugi zvezek. V Ljubljani natisnil in založil J. Rud. Milic.

Že prvi zvezek naši mladosti namenjenega „Darka“ smo sprejeli z veseljem, še z večim pa tega drugega. Zagotovljeno nam je zdaj, kakor vidimo, knjižnica za našo mladost ali kakor Nemec pravi „Jugendbibliothek“, kakoršne dozdaj nismo še imeli. Namenjena sta, kakor kaže nju obsežek, prva dva zvezka nježni mladosti, in več ko bo zvezkov, bolj se bode skrbelo tudi za odraščeno mladost, da dobiva čedno, kratkočasno pa ob enem tudi podučno berilo v roke. Da je gospod Praprotnik vès mož zato, ni nam treba še le dokazovati; živa priča so tudi dela njegove, ki jih je ali sam spisal ali vredil. Tvarina, ki jo zbira, je vsa pripravna umu otročjemu, jezik pa je tudi vsakemu otroku lahko razumljiv, gladek in čist slovensk. Letošnji zvezek prinaša iz natoroznanstva mične povestice, ki jih razjasnujejo lične podobice. Kakor nalašč je „Darek“ za šolske darila! Pa kaj bomo na dolgo in široko kritikovali, ker najlepšo kritiko so tej knjižici pisali nepozabljivi naš Slomšek, kteri so sami bili najbolj skušeni pisatelj različnih knjig za slovensko mladost. Naj bi „Darka“ ne pogrešali v nobeni gospôski in kmečki hiši, kjer je kaj nježnih otročičev!

Náte za pokušnjo eno povestico:

Kaj nas živali učé.

Mala Lizika je v šoli slišala, da nas vsaka žival kaj učí, ako pazimo, kaj vse dela. Ko gré Lizika iz šole domú, vidi, da mravlja teče čez cesto, Lizika jo nagovorí rekoč: „Povej, mravlja, kaj me učiš?“

Mravlja: „Učim te delati. Jaz vstajam vsaki dan zgodaj, in še le, ko gré solnce za goro, jenjam delati. Le pazi, in boš vidila, da vès dan pridno delam in da nobene minute leno ne zamudim, in vendar ne dobim za to nikakoršnega plačila.“

Lizika gré naprej in pride v neki vrt, kjer je bil lep čbelnjak. Tu potrka na čbelni panj in pravi: „Povej, čbelica, kaj me ti učiš?“

Čbelica: „Učim te, da bodi redna. Le poglej v našo hišico, da nas boš bolje poznala. Dvajset tisoč nas je, ki notri delamo. Vsaka vé, kaj mora delati, in nobena ni drugi na poti. Vsaka gré o pravem času vèn na pašo, in pride o pravem času nazaj“.

Ne deleč od čbelnjaka vidi Lizika kuža belca, ki nekaj zakopuje. K njemu gré in ga vpraša: „Povej, belec, kaj pa me ti učiš?“

Belec: „Učim te, da bodi varčna. Poglej, tukaj imam mastno kost, ki mi je opoldne ostala. Zakopal jo bom in takrat poiskal, kadar bom zopet lačen.“

Lizika pride na dvorišče, in tù vidi na plotu petelina, ki ravno s perutami poči in glasno zapoje. „Povej mi, petelin, kaj pa me ti učiš?“ — ga vpraša deklica.

Petelin: „Učim te, da zgodaj vstajaj. Solnce zjutraj še ne prisije čez goro, že pojem in skočim z gredí. Zjutranji čas je za delo najbolji čas. In kdor zgodaj začne delati, gré zvečer lahko pred počivat.“

Potem gré Lizika memo hleva. Tu sedeta na pragu dva bela zajčka, in se tako trdo vkup tiščita, kakor bi si kaj pripovedovala. Lizika jima pravi: Ljubčka moja, kaj me bota vidva učila?“

Zajčka: „Učiva te, kako moraš bratce in sestrice rada imeti. Midva sva brata. Oba jeva eno deteljno peresce, oba pijeva iz enega korita, oba leživa v eni luknji. Vedno si vkup igrava, in nikoli eden druzega ne draživa. Kamor eden poskoči, poskoči tudi drugi za njim“.

Lizika gré v hišo. Tù sedí pri peči mačka, in si ušesa umiva. Deklica pravi: „Gotovo, muca, tudi ti me boš kaj učila. Povej, povej mi tudi ti kaj!“

Mačka: „Učim te, da bodi snažna. Jaz ne morem trpeti, da bi bila le količkaj umazana. Dobro vém, da imajo ljudje veliko raje takega, ki je vedno čeden. Zato se večkrat umivam, in ni se mi treba sramovati, naj pride v hišo kdor koli“.

Lizika si je dobro zapomnila vse, kar so ji povedale živali in pravi: „Tudi jaz bom vedno rada delala, bom redna in varčna, bom zgodaj vstajala, bom bratce in sestrice rada imela, in bom vedno prav snažna; sicer bi me živali osramotile.“

Národne pesmi goriških Slovencev.

O svetega zakona.

(Iz Grgarja.)

Oj sveti zakon, zakon svet,
Kako si ti lep, kako si ti svet,
Lih kakor je cel ta 'zvoljen svet!

Ena ptičica je priletela
Iz dežele štajerske,
In je lepo prepevala
Od zakóna svetega.
Zaslišal ju je kriški grof,
Klical je svojega hlapeca:
Le sem, le sem ti hlapec moj,
Pojdi mi vlovit tu tičicu,
Jez ti bom dal prav dober lon,
Jez ti bom dal 300 križanih kron,
Jez ti bom dal svoj beli grad,
Jez ti bom dal svoju sestru
Za brumnu ženu in poštenu.

Šel je lovít hlapec tu tičicu,
Lovil ju je 'no leto in en dan.
Kadar ju je vlovil tičicu,
Ni tela ne pit' ne jest'.
In je vprašal kriški grof,
Ker ni tela ne pit' ne jest',
Tudi ne lepo zapet':
Zaki ne pješ, tičica,
Kakor si enkrat pôjela?

Tičica je odgovorila:
Ne bom pela, ne bom jela,
Dočer ti hlapcu lona ne daš.

Le sem, le sem, ti hlapec moj,
Naj ti dam tvoj lepi lon,
Jez ti bom dal 300 križanih kron,
Jez ti bom dal svoj beli grad,
Jez ti bom dal svoju sestru
Za brumnu ženu in poštenu.

Kadar je lon svojemu hlapcu dal,
Tistikrat je tič'ca lepo zapela
Od zakona svetega:
Oj sveti zakon, zakon svet',
Kako si ti lep, kako si ti svet,
Lih kakor ta cel 'zvoljen svet!

Zapisal M. Tr—c.

Ozir po svetu.

Nekaj posebnih odlomkov iz opisa potovanja

Angleža A. A. Patona po Srbii in druzih jugoslovanskih krajih.

Za kratek čas ali pa tudi za prevdarek.

1. *(O nekterih Patonovih pogreških.)* Kako slabo da Paton v svojem opisu tù in tam ponavlja besede srbskega jezika, ki ga očividno ne ume, nam kažejo ti-le primeri. Pripoveduje, da je prvemu srbskemu kralju Štefanu njegov brat Sava, nadškof srbski, krono na glavo posadil, in da je pri tej priložnosti vpil: „Dolgo naj živi prvi kronani srbski kralj in samovladar!“ prideva temu še, da so vsi pričujoči za njim vpili: „nogo lieto!“ (namesti: „mnogo lietah“). Na drugem kraji piše: „narodne domo“ (národni dom v Zagrebu), kakor tudi: „dobro doche, gospody!“ (dobro došli, gospodine!); „groja“ (grožđje) itd. — Na 32. strani trdi sicer prav, da „Kara Georgevitsch“ (Kara Gjorgjevič) pomenja „sin Kare Gjorgja“ ,pristavi pa napčno opazko, da ta način imenovanja je pri vseh Jugoslovanih v šegi, le pri Hrvatih in Dalmatincih ne (?!). Pravi tam ob enem tudi, da pri Arabcih je ravno nasprotna šega v tem oziru. — Kako malo mu je znana dalmatinska narodnost, nam kaže njegova opazka, da neki zdravnik v Loznici na bosenski meji je Damatinec, in pa da zategadel govori le talijanski.

2. *(Srbske postave.)* Paton piše (na 32. strani), da srbski kazenski zakonik je osnovan po avstrijskem, državljanski pa po francozkem (Code Napoleon), da je pa v tem zadnjem beseda „hypotheque“ (zastava ali hipoteka) prestavljena v srbsko z besedo: „apoteka“ (lekarnica!).

3. *(Srbske pesmi.)* Tudi po Patonovem mnenji (na 39. strani) med vsemi slovanskimi narodi nima noben drug tako obširne zbirke izvrstnih narodnih pesem, kakor srbski: „Mikavna lepota dežele“ — pravi Paton — „v kteri prebiva ta narod, ostanki divjega basnoslovja, ki v svojih splošnih lastnostih ima neko podobo z grškim in skandinavskim basnoslovjem, predrzni značaj tega naroda, nasledki neštevilnih malih vojsk (gueril) s sovražniki, in pa tisoč druzih prigodkov, — vse to je povedano z besedo, ktera v svoji muzikalni sladosti je drugim slovanskim jezikom to, kar je talijanska beseda jezikom zapadne Evrope. — Pesnik zadnjega roda srbskega je Milutinović, ki ga nekteri imenujejo tudi „balkanskega Osiana“, — mož zmeren in razumen, ki se je rodil zadnje leta osemnajstega veka itd.

4. *(Srbi v drinski dolini.)* V pogovoru z nekim duhovnikom v drinski dolini ga Paton vpraša: „Ali veste, oče! kaj da mi je doslej bilo največe veselje po mojem tukajšnem potovanji?“ „Komaj bi to uganil“ — mu odgovorí duhovnik. „Vidil sem veliko družbo vaših kmetov, pa ne sledú hudobnosti, revščine ali siromaštva nisem pri njih zapazil. To je pač gotovo najbolji dokaz, da tukaj posvetne in duhovske oblastnije prav dobro izpolnujejo svojo dolžnost“ — mu je na to rekel. Duhovnik se pri tem posmehljá z neko radostjo.

5. *(Neka posebna šega v gornji moravski dolini.)* „Ko sem prišel v Karanovac“ — piše Paton (85. str.) — „se mi približuje poglavar tega mesta in me pelje v svojo hišo. „Dragi gost!“ — mi reče — „vi ste trudni potovanja. Ta hiša je (zdaj) vaša. Mislite si, da ste doma v svoji deželi unikraj morja.“ Komaj sem se bil vsedel, pridete že dve dekli k meni. Ena je nesla v roki neko precej veliko plitvico. „Kaj?“ — sem jima rekel — „že večerjo? Ste pač natanko uganile, zakaj da pridem.“ „Ne, ne; vas morave poprej očediti; tukaj je le topla voda“ — je bil na to odgovor. Potem mi sleče ena nogovice, druga mi opere noge z vodo, in jih obriše. Ko sem se še tega radoval, mi prinese hišna gospodinja kave v prav lični posodi. To mi je kazalo, da potovanje po Srbii je vendar prijetniše, kakor sem ga pričakoval.“

6. *(Samostani in šole po Srbii).* Ko se je Paton nekega dne hotel pogovarjati nedeleč od Studenca poleg bosenske meje s poglavarjem ondašnjega samostana (kloštra), mu ni šlo to prav po sreči, ker s svojim govorom ni mogel izcuzati iz tega slaboglasnega debelaka drugih besed, kakor le-to: „Blagodarim.“ Med tem priskoči k njima nek predrzen mladeneč iz bližnje vasí, in pa vpraša Patona vpričo omenjenega poglavarja, ali je veliko samostanov v njegovi (Patonovi) deželi? „Prav malo“ — mu reče Paton. Na to odgovorí uni smehljaje: „Pri nas je pa veliko šol, kjer se mladina učí mnogo koristnih rečí“... hotel je s tem pikati poglavarja kot

lenúha, ki ga je na ta način pripravil v neko zadrego, da ni vedil, kaj da bi odgovoril. (Kon. prih.)

Dopisi.

Iz Karlovca 5. julija. ⁂ Ta dan je bil za vso hrvaško deželo jako zanimiv. Kakor je bilo že napovedano po mnozih časnikih, da bodo Hrvatje obhajali tisočletnico v spomin prihoda sv. bratov Cirila in Metoda med slovanski narod ter hvaležnim srcom častili Boga za podeljeno milost — za najdragocenejo svetinjo, za sveto vero — zgodilo se je tudi v nedeljo 5. t. m. Vihrale so že v saboto večer slovanske zastave na vseh hišah v mestu in zunaj mesta. Razsvetlili so pa tudi ta večer, ne da bi bil kdo zapovedoval, čisto iz lastnega nagiba, svoje lepo mesto najnarodniji Karlovčani, in národne melodije svirajoči oznanovali so hrabri sinovi sluinskega polka željno pričakovani praznik. Prva svečanost bila pa je v nedeljo. Ker je bilo vse le zavoljo Boga in Njemu v zahvalo napravljeno, začela se je svečanost tudi z Bogom, kakor smo Slovani sploh vajeni, ker tako učé svoje sinove že pobožne slovenske matere, kterim bije srce le za Boga in srečo domovine. Grom topov in mili glasovi zvonov vabijo rano verne v cerkev čč. oo. frančiškanov, kjer se ima svečanost obhajati. Magistratni uradniki v narodni obleki in vse druge društva, moška in ženska šolska mladež zbira se z zastavami v cerkvi, od kodar podali so se v procesii po mestu in zopet nazaj v cerkev v najlepšem redu. Krasen, veličasten bil je pogled, viditi silen narod s cerkvenimi zastavami, vihrajočimi v zraku, gibati se po ulicah, prepevaje pesmi svete nektere, nektere spet čuti srčno moliti. Ob devetih stopi na leco č. o. Pavel Bošnjak, ravnatelj gimnazije, ter dokazuje s tehtnimi besedami pomen današnje svetkovine, kaže poslušavcem srečo, ktero prinesla sta slovanskemu narodu slovanska naša brata sv. Ciril in Metod, kaže z navdušeno besedo Rim in Carigrad, kaže, da skala Petrova stojí nepremakljivo trdna v vseh vekih opomniv tužne osode Carigrada. Po propovedi bila je peta maša. Kakošno moč da ima domača beseda, vidilo se je tukaj na tem svetem kraji — vidilo se je solzá v očeh starih in mladih čuvši pri službi Božji list in sv. evangeli v domači besedi popevati. Godilo se je tukaj tako, kakor pripoveduje pesnik „svete priče“ o naših bratih Primorcih, kjer služijo sv. mašo duhovni v domačem jeziku, pevajoči:

„Kažu meni, istina je živa,
Da imade u primorju sliepac,
Što sav misal na pamet nauči,
Pak ga sloví od same miline,
Tko ga čuje, pobožno ga sluša.
A što sliepcem umnim se omili,
Omili se i narodu svemu!
Još mi vele i sam vidjeh glavom,
Da primorac, kada sluša misu,
Kad mu slavu božju zapjevaju,
Od milinja radostno zaplače,
Da i duša primorčeva pjeva!“

Zvršila tako se je cerkvena svečanost in vsak je z zbujenim in pobožnim duhom zapustil vežo Božjo, zapustil je vsak tempelj Večnega z vročimi željami, ktere tako milo izrazuje v svoji krasni pesmi uzoriti pesnik:

„Al je braćo, služba tud hrvatska!
S toga jedan glas je po narodu,
Glas se od mog otiskuje srca:
Kano što je Senju na kamenju,
Da je tako po svoj domovini,
Po trojednoj dičnoj kraljevini;
Da nam naši veliki pastiri
Po solunskoj podadu se braći,
Da nam budu Cirili, Metodi,
I što narod tako živo želi,
Majka crkva da mu to udieli:
Gdje se u nas slava božja pjeva,
Da slobodno majčin glas zamnieva,
Da u ime Cirila Metoda
Glas taj bude svjetlom milog roda“.

Ob eni popoldne zbralo se je društvo v Jelačičevi bašči k obedu. Da je bilo vse dobre volje, napijalo da se je po lepi stari hrvatski navadi, misli si gotovo vsak, kdor je le enkrat bil v prijazni družbi naših sosedov Hrvatov. Izmed mnogo napitnic in zdravic opomnim le teh samo, s kterimi je gosp. ravnatelj stola velečastni gosp. Ivan Obradović, načelnik karlovaški, napil: prva zdravica bila je namenjena slavi blagovestnikov naših, sv. Cirilu in Metodu; druga kralju ustavnomu; tretja narodu slavenskemu: četrta sveštenstvu hrvatskemu; peta pa, napita po gosp. Tuškanu preuzv. gosp. Strosmajer-ju — vsaka zdravica obudila je tisoč „živio“. Med obedom je igrala banda sluinskega polka, večidel narodne melodije, med goste pa se je delila krasna, ravno iz tiskarne prišla pesem „sveta priča“ *), legenda o solunskoj braći, slovjenskim apostolima sv. Cirilu i Metodu, izpjevao J. T. (Ivan Trnski, mili pesnik še milejših „kriesnic“.)

Po obedu pa je bilo skrbljeno tudi za duha. Igrala se je krasna igra „Bela IV.“ iz nemškega pohrvatena od Saksinskega. Akoravno so vsi glumci izvrstno razumeli svojo nalogo, odlikoval se je vendar posebno g. dr. Dražić (Šubic); vidilo se je, da mož tudi čuti kar govori. Pred in med igro je igrala spet sluinska banda. Ko zagodejo „Naprej zastava slave“, je ves pričujoči narod spremljal godbo pevajoč: „Naprej zastava slave itd.“ Priljubila se je tako ta pesem našim bratom Hrvatom, da jo povsod godejo, pojejo in žvižgajo gredé in stojé. Čul sem dečka, ki je pekel janca, da je vrté raženj si brenčal: „Naprej.“ Po tej krasni zabavi pride neštevilna truma prostega sveta iz mesta z zastavo narodno in pričelo se je veselje prostega naroda. Delilo se je vino, kruh in pečenka. Zdelo se mi je, kakor da bi bil uzemski pondeljek pri vas v Ljubljani v Lovševi jami; toda še veselejše je bilo tukaj, kajti vino razveselí srce. Kdor je vjel hlebček kruha, dobil je tudi bokal vina in lep kos pečenke. Radost je trajala, da se je skoz nebeške vrata prikazala zvezd truma zlata, ktere se umetno narejene (raketeljni) pozdravljat hodile. Praznoval se je tako imeniten dan vredno in častito v slavo Večnemu in zahvalo našim dobrotnikom sv. Cirilu in Metodu, v veliko radost in korist naroda in življenja narodnega.

12. t. m. je bila spet lepa svečanost v Jamici blizo Karlovca. Prevzvišeni vladika gosp. Strossmajer je v Jamici. Šestdeset kočij se je peljalo iz Karlovca in čez 300 ljudí se je podalo v Jamico pozdravljat moža, kteri žrtvuje vse za duševno korist naroda in kterega narod, ne le hrvaški, temoč vès slovanski tako ljubi, da ni ne ene poštene veselice, ne v sjajnih dvoranah, ne v prosti kmečki koči, da bi se ne spominjalo preljubljenega vladika. Gosp. načelnik Ivan Obradović prosi vladika, naj bi tudi Karlovec počastil s svojo nazočnostjo. Vladika obljubi ne le Karlovčane obiskati, temoč tudi v Severin je obljubil priti k g. baronu Josipu Vranicanu, pogledat Bosiljevo in Lešče, od kodar je namenjen obiskati gg. Mirka barona Ožegovića, srenjskega biškopa in od tod proti Trstu podati se v Mletke v kopel.

Iz Gorice. ⁂ — Na stroške tukajšne c. kr. kmetijske družbe bo začel ta mesec izhajati mesečen kmetijski list z imenom „Umni gospodar“. Kmetijska družba je bila slovensko čitavnico naprosila, da naj ji brezplačnega vrednika za novi list preskrbí. Spoznavši važnost in sežaj tega sklepa in početja kmetijske družbe

*) Ali bi ne hotlo sl. vredništvo „Novic“ poskrbeti, da bi se za Slovence ta krasna legenda v naš jezik prevela? Pis.

sta prevzela začasno vredništvo gg. And. Marušič, učitelj verstva na gimnazii, in pa dr. Jož. Tonkli, kandidat pravosredništva. Konec tekočega mesca julija izide prvi list na ½ pôli v 8. Izprva se bo razpošiljal novi naš list zastonj, in sicer po okrajnih gosposkah in županstvih. Pri glavni skupščini kmetijske družbe mesca septembra ali oktobra v Tominu se bo zastran tega kaj določnega sklenilo, in če bo kazalo, naročba razpisala.

V Gorici 15. julija. ⊙ — 20. dan t. m. je globoko vrezan v jeklene liste zgodovine slovenske in ni je — nadjam se — močí, da bi ga kdaj iz njih izbrisala. Dragi bravci! ako sem morda popisovaje poprejšne naše besedice s peresom pregloboko v črnilnik segal, da mi je po mestih predebelo pisalo in so se naše zadeve zunanjim bravcom v zlati bliščobi jutranje zarje kazale, prosim za zamero za vse nepovoljne krivičice; zberite v snopič vse poprejšne presežke in dopolnite pomanjkljivost tega popisa, kteri bo — bojim se — za golo resnico ravno toliko zaostajal, kolikor so jo poprejšni morebiti presegali.

Ko je bil program besede „v spomin začetka omike med Slovenci po kršanstvu in narodnem pismenstvu“ že natisnjen, se je, kar je sicer tudi čitavnični odbor dobro vedil, zapazilo in očitalo, da brez cerkvene slovesnosti bi spominskemu našemu obhajilu duše in posvečenja manjkalo. Zatega voljo je odbor z veseljem sprejel novico, da po privatnem dogovoru nekterih Slovencov in prijaznem dovoljenji prevzvišenega nadškofa našega, bo na Kostanjevici peta maša v spomin pokristjanitve Slovencov. V nedeljo ob 10. se je snidlo čedno število mestnih Slovencov in nekoliko besednih gostov na „kapeli“ znanem rajskem prebivališču domorodnih naših oo. Frančiškanov. Sv. mašo so peli za vse dobro vneti vodja bogosl. semenišča prečastiti gosp. kanonik Jan. Budal. Levitila sta gosp. dr. Al. Zorn, bogosl. prof., in O. Pacifik Fister, tudi profesor; druge službe so opravljali samo slovenski bogoslovci. Gosp. kanonik so nas med mašo tudi s kratkim ogovorom spred oltarja razveselili, česar se zavoljo za pripravo prekratkega časa nismo nadjali. Tvarina je bila slovesnosti primerno izvrstjena. Kazali so, kakošna dobrota je vera in od kod in po kom so jo naši predniki prejeli, namreč od Ogleja po sv. Mohorji in naslednikih njegovih na prestolu oglejskem, čigar ustanovitve 1800letnico obhajamo, in (razun Solnograda) po slavnih solunskih bratih od izhoda. Spodbujali so k hvaležnosti za neprecenljivi dar kršanstva rekoč, da hvaležnost se mora v djanji po spolnovanji moralnih kršanskih zapoved razodevati, kakor zahteva nedeljni evangeljski odlomek, govoreč ravno o dobrem in slabem drevesu in dotičnem sadu, kar se je z glavnim predmetom dobro ujemalo, kakor tudi to, da so družbo sv. Mohora gorko priporočali in v ta namen njene pravila prebrali. — S pevnice se je odmevalo med mašo najginljiviše slovensko petje, ki smo ga v našem mestu kdaj slišali. Peli so naši bogoslovci, vrli rodoljubi z dušo in telesom, gosp. Miklosičevo slovensko mašo, po ktero se je bilo v Maribor telegrafiralo. Med darovanjem se je razlegala prelepa pesem deloma sv. Mohorju in Fortunatu, deloma sv. Cirilu in Metodu na čast, izrazujoča pravi značaj slovesnosti po načrtu godovnega govora. Po latinski se je enako izvrstno pelo „Tantum ergo“ in „Salva regina.“ Iz cerkve gredoče je sililo znebiti se raznih občutkov, kterih so bile srca prepolne. Na vsacem jeziku je bila opazka, da zdaj še le vemo, kaj se pravi cerkveno petje.*)

Toliko, kar se cerkvene svečanosti tiče. — Začetek težko pričakovane večerne besede je bil ob 8. uri napovedan, ali ker je vojaška banda ravno pred čitavničnim poslopjem igrala, smo raje enmalo počakali. V dvorani, v slovenskih barvah okinčani, se je odlikavala z bršlinom ovenčana podoba prihoda ss. Cirila in Metoda na Moravsko. Pred dvoraninimi vratmi je bil iz bršlina, v kterega so bile slov. barve vpletene, nekak slavolok napravljen, z napisom: „dobro došli“. Od slavoloka do vhoda so visele po vsem dolgem hodniku zelene preveze (girlande) in lučni baloni v slovenskih barvah, kar se je prav dobro podajalo. Gorelo je v dvorani 5 lestencov in veliko ročastih svečnikov po stenah. O 8½ uri je godba na Travniku minula in naenkrat je bila prostorna dvorana v prvo samih Slovencov natlačena; Neslovencov je bilo le kacih 10. Razun tržaških in tominskih gostov in naših udov iz mesta in okolice, je bil duh slovenski, sosebno veliko rodoljubov iz Razdrtega in ipavske doline doli pripihal. Na čelu izhodnih teh gostov je bil slavnoznani domorodec — steber verstva in slovenstva po Ipavskem — preč. gosp. kanonik-dekan ipavski Juri Grabrijan z ipavskim pevskim zborom.*) Okoli 8¾ se je še le beseda začela. Vsled programa je pristopil najpopred vrli naš predsednik A. Winkler in začel s kratkim pa gladkim in presrčnim govorom tako — le goste pozdravljati: Gospôda! Ko se oziram nocoj po dvorani, čutim v srcu živo veselje, ker vidim zbrano veliko število dragih prijatlov in znancov iz bližnjih in daljnih krajev. Vidim jih, ki so prišli z izvrstnim pevskim zborom iz rajske ipavske doline, kjer se vrli, za blagor domovine uneti možaki tako slavno obnašajo, kjer národna reč, kakor beremo in slišimo, tako živo klije. Vidim znance iz tržaškega mesta, kjer so iskreni rodoljubi prvo čitavnico osnovali, in med Slovenci v Trstu in okrog Trsta národno zavednost zbujajo. Tudi nekoliko znancov iz tominskega okraja, kjer vlada duh slovenski čist, kakor zrak tominskih planin. Vidim nadalje naše vrle rojake iz Gorice in okolice mestne, kterih prizadevanje v narodnih zadevah, bo slovenstvu proti zahodu bramba in krepka podpora. In še nekaj veselí me viditi pred sabo, — lep venec ljubeznjivih gospá in gospodičin, ktere s tem, da nad našimi veselicami dopadanje nahajajo, in se jih tudi djanski udeležujejo, očitno kažejo, da so naši reči prijatlice. — Pri veselicah, ki jih je mlado naše društvo do sedaj napravljalo, ali prav za prav pri eni (velikem plesu) bilo je morda še več povabljencov pričujočih, ali to jemljem, kakor čitavničin predsednik, z veseljem na znanje, in s tem sme se čitavnica po pravici ponašati, da toliko pravih Slovencov in zavedenih rodoljubov, kakor nocoj, ni še tukaj zbranih nikdar vidila. Ta večer,

*) Pač res! zadnji čas bi bil, da bi se „gnjusoba razdjanja“ iz naših cerkvá odpravila: v mestu namreč tisto neslano golajdranje, ki srce in ušesa enako žali in duha ne povzdiguje, ampak moti, kakor tudi skladbe razvajenih posvetnjakov, ki se s svetimi besedami ujemajo kakor — — (Bog mi grehe odpusti). Ali se pravi to mar Boga milosti prositi, če se „Kyrie“ ne devet-, ampak Bog zná kolikokrat v prečudnih smešnih premenah cvili in trobi? Ali pa kaj se v cerkvi manj spodobi, ko na pr. brezkončna „fuga“ pri besedah „et vitam venturi“, ki sami še cele misli ne izrazujete. Boljše bi bilo, ako bi se take necerkvene skladbe in nenaravne pevske in godbene umetnije, kjer si bodi, pa le ne v cerkvi, godle in pele; za tekst bi jez potem nasvetoval besedo „neslanerija“ ali kaj tacega. — Po vaséh bi bilo želeti, da bi se, razun odgovorov, vse latinsko s pevnice odpravilo. Prostega ljudstva latinsko petje gotovo ne spodbuja; omikane ljudí pa zavoljo barbarskega izgovarjanja latinskih besed in tù pa tam tudi zarad pevske nezmožnosti smeh lomi. O naši Furlanii pa raje molčim. Pisatelj teh vrst se čuti poklicanega in opravičenega pazljivost cerkvenih oblastnikov na te napake obračati. Pis.

*) Tržaškemu in tominskemu pevskemu zboru ni bilo mogoče priti. Pis.

gospôda moja, bo goriška čitavnica vedno v dragem spominu ohranila. Bodite mi toraj vsi, kolikor vas je tukaj, prisrčno pozdravljeni; hvala vam lepa v imenu čitavnice za čast, ki ste ji jo nocoj skazati blagovolili. (Dal. prih.)

Iz Maribora 16. mal. srpna. Pred nekoliko dnevi smo dobili dovoljenje od sl. politične uradnije, da smemo dne 3. avgusta t. l. svojo narodno in slovstveno tisočletnico sv. Cirila in Metoda praznovati. Kar se tiče stroškov, imamo za-nje že deloma obljubljenih, deloma izplačanih 600 gld., in tako nam je mogoče, na nekem prostornem vrtu v predmestji sv. Magdalene neko lepšo stavbo saj za pevce in za sliko naših slavnih blagovestnikov napraviti, ker nam mesto ni toliko prijazno, da bi bili v njem dobili pokrito dvorano. V kratkem bomo vstopne liste razposlali, in potem vas, ljube domorodce in domorodkinje lepo prosimo, da pridete. Prostora bo več kot lani pri naši obletnici, tudi se ne bomo toliko potili, al samo Bog daj nam lepo vreme. — Pesme, ki se po načrtu pevati imajo, smo sicer razposlali vsem znanim pevcem v mariborski okolici. Ker pa gotovo vseh ne poznamo, kteri bi se radi našega petja udeležili, zato naznanjamo, da bo v nedeljo 26. t. m. ob 6. uri zvečer še glavna skušnja za pevce; vabimo k njej tudi vse pevce, ki dozdaj še not niso dobili. — Prof. Majcigerjeva knjiga je predsinočnem v Maribor dospela, in je res tako lepa, s tako lepimi podobami kinčana, da enake slovenske knjige še ni. Se vé, da tudi zadržaj je jako zanimiv, ki Slovencom kaže, kako so v krščansko zvezo pa tudi v slovsteno prišli z vsemi drugimi Slovani po neumrlem prizadevanji naših blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. Tako smo se radovali v našem društvu, kakor da bi se nam s tem prvim sadom še dosti več obetalo prihodnjega sadú. Knjiga se gg. naročnikom že razpošilja; kdor pa ni bil naročen, naj se pri gosp. Majcigerji, kot založniku knjige, oglasi. — Preteklo nedeljo je bila v čitavnici tudi volitev stalnega odbora. Vse je ostalo pri starem, samo da sta bila za nova odbornika še izvoljena gg. dr. Vogrin, kanonik, in dr. Prelog, zdravnik tukaj. Janko.

Iz Šmarske dekanije na Štaj. 12. julija. † — (Konec.) Že v sredo večer je v Ponikvo prišlo več duhovnov spovedovat, ker tam so se zbrali 9. julija vsi družniki in družnice bratovščine sv. Cirila in Metoda, da molijo v cerkvi, v kteri so bili kerščeni početnik in ustavnik te bratovščine, prezgodaj umrli, na veke slavni škof Anton Martin Slomšek. Že v lanski „Zgod. Danici“ sta, še preden je obletnica za celovško škofijo razpisana bila, oznanila gospoda farmeštra J. Keše in D. Terstenjak, da hoče duhovstvo šmarske dekanije na Ponikvi skoz celo osmino obhajati tisočnico sv. Cirila in Metoda, in zajedno žalostno obletnico rajnega škofa Antona Martina Slomšeka. Al ker je pozneje od svitlega sedanjega škofa tisočnica bila odločena na čas od 5. do 12. julija, se je obletnica Slomšekova tudi v ta čas prenesla. Zbralo se je 18 duhovnov; ljudstva vernega bilo je toliko, da je še velika in prostorna cerkev bila premajhna. V vélikem altarji je stala osem čevljev dolga slika sv. bratov, ktero je poniklanski učitelj gosp. France Kraner prav izvrstno namalal. Ob ½ 9 uri so se začele zadušnice za rajnim slavnim škofom. Na sredi cerkve je stal žalostni katafalk s škofovskimi znamenji. Ko 18 duhovnov in 14 učiteljev stopi pred oltar in zadoni: „Regem, cui omnia vivunt, veni adoremus“ je se že začel glasen jok za predragim višim pastirjem. Po zadušnicah so peli šentjurski gosp. farmešter Dav. Terstenjak črno sv. mašo, pri kteri so duhovni stregli. Po tej sv. maši so maševali domači gosp. farmešter za vse brate in sestre bratovščine sv. Cirila in Metoda in obhajali verne. Več ko 1500 jih je tisti dan pri. sv. obhajilu bilo. — Po sv. obhajilu stopi naš slavnoznani Davorin Terstenjak na prižnico. Gosp. Terstenjak ni samo izvrsten slovensk pisatelj v vsaki vrsti slovstva, temoč tudi izvrsten govornik. Že večkrat smo ga slišali govoriti na prižnicah in v čitavnicah, al tako navdušeno, tako živo, kakor ta dan, ni še govoril nikdar. Po historičnem, najprostejšemu človeku razumljivem vvodu o upeljevanji krščanstva v teh deželah je razložil življenje in delovanje sv. apostolov tako mično in v vsakem oziru podučljivo, da bi res vredno bilo, da bi se ta govor natisnil. Potem razloži, zakaj smo se na Ponikvi zbrali, da namreč molimo za ustanovnika bratovščine sv. Cirila in Metoda Antona Martina Slomšeka, slavnega v Gospodu počivajočega škofa — drugega Metoda. Ko je gospod govornik slavno pa mukotrpno delovanje sv. Metoda primerjal z ravno tako slavnim in trudapolnim delovanjem škofa Antona Martina, so iz očí vseh poslušavcov tekle grenke solze žalosti in milovanja. Slednjič je opominjal poslušavce, naj ostanejo 1. zvesti katoliški kristjani, kakor njih predededje, 2. naj ljubijo svoj materni jezik, posvečen od sv. cerkve in naj ostanejo zvesti svojemu narodu in svojemu stanu, in 3. naj bodo zvesti podložniki svojemu cesarju. Omenil je lepih čednosti starih Slovencov, od kterih že Helmold — vrstnik sv. Metoda — piše, da ni bilo v oni dôbi pobožnišega naroda kakor Slovenci, kteri so ljubili in častili svoje duhovne, bili gostoljubni in dobrotljivi in usmiljeni do svojih bližnjih itd.

Po pridigi je bila vélika peta sv. maša v belem oblačilu, ki so jo služili gosp. farmešter M. Ivanc, obdani od več duhovnov; domoljubni in pridni gospodje učitelji pa so peli navdušeno pesem v čast sv. Cirilu in Metodu, za ktero je slavnoznani skladnik gosp. dr. G. Ipavic napravil mičen napev.

Naj še tukaj omenim, kako je sklenjeno zastran spomenika v čast rajnemu škofu Slomšeku. Poniklanska fara bode dala napraviti v farni cerkvi nov oltar v čast sv. Cirilu in Metodu, dalje bode marmorna ploša oznanovala potomkom, da so v tej cerkvi kršeni bili slavni škof Slomšek. Vendar tako slavni mož, kakor so bili Anton Martin Slomšek, zasluži spominek, h kteremu bode daroval vès slovenski narod. Saj so, kakor so gospod resnično rekli, vse darovali slovenskemu narodu: svoje življenje in premoženje, se trudili za njegovo dušno omiko in materialno blagostanje, zato je že unidan več častivcev rajnega slavnega Slovenca ogledalo mesto na „Slomu“, da se na zemljišču očetovega doma postavi spominek, in sicer kakošna kapela, ktero bode vsak pošten katoličan in vsak slovensk domoljub spoštljivo pozdravil, ko bode se memo peljal po južni železnici, zraven ktere stojí rajnega slavnega škofa očetov dom — zibelka najzvestejšega slovenskega sina, kteri, kakor je gosp. govornik resnično rekel, se tudi ni sramoval mitro na glavi noseč in s knežko častjo obdan — svojega slovenskega rodú. Gosp. govornik je krepko farmane poniklanske nagovarjal, naj oni, ki so za olepšanje svoje cerkve in farovža že toliko storili, tudi pri tem pripomorejo. Kolikor mi poznamo blage čute slovenskih duhovnikov, so vsi pripravljeni donesti svoje mile darove, zato pa tudi upamo, ko bode druga obletnica, da bodemo na Ponikvi in Slomu zopet, sicer žalobne pesmi, zapeli — al tudi veselja glasovi se bodo slišali ondi, in slovenski narod bode pokazal, da tudi drugega Metoda zná čislati in mu hvaležen biti za velike velike zasluge njegove.

Na koncu naj še izrečem presrčno hvalo gospodu oskrbniku šmarske dekanije, visokospoštovanemu za čast Božjo unetemu, za svoj narod gorečemu gosp. farmeštru Janezu Kešetu, kteri so ti lepi slovesnosti bili početnik, in za-njo darovali moči svojega blagega duha,

in kakor pravi Slovenec pokazali lepo krepost slovensko — gostoljubnost.

Iz Ptuja na Štaj. *(Vabilo.)* Da se posvetovamo zarad postav prihodnje ptujske čitavnice in da se izvoli odbor; se vsi gospodje, kteri so že ko udje podpisali ali še ko taki pristopiti želijo, vabijo prijazno k vélikemu zboru. Snidemo se pa v četrtek 23. dne tega mesca ob 10. uri predpoldne v dvorani tukajšnega mestnega strelišča.

Ptuj 4. julija 1863. Začasni odbor.

Ljutomer na Štaj. Slavno smo obhajali v Ljutomeru 5. julija god ss. Cirila in Metoda, ter jima se zahvalili za velike zasluge, oziraje se na nju duhovno delovanje. — Vendar smo še našima blagovestnikoma v drugem obziru mnogo hvale dolžni; utemeljila sta nam namreč naše slovstvo. V ta namen hočemo imeti ljutomerski in obližnji Slovenci 30. avgusta letošnjega leta svečanost, h kteri povabljamo rodoljube vseh stanov. Služila se bode ob 10. uri v Ljutomeru slovesna maša s slovenskim petjem. Popoldne bo beseda v Kodroipovem gradu na Podgranji pol ure od Ljutomera. Ob pravem času bodo častiti bravci kaj več o tem zvedili.

V. Murski.

Iz Celja. ⅊ — V vrsto slovesnih obhajil tisočletnice sv. apostolov slovanskih Cirila in Metoda smemo tudi mi Celjani z vso pravico našo osemdnevno svečanost postaviti, ktero smo 5. julija s slovesno peto mašo začeli in 12. ravno tako končali, in pri kterima so pevci naše čitavnice z mnogimi drugimi rodoljubi prvikrat slovensko mašo popevali, ktero je naš pridni in za slovensko petje že mnogozasluženi g. Tribnik navlašč za to slovesnost zložil bil, tako lepo in izvrstno, da so vsi, Slovenci in Nemci, ki so jo slišali, njemu, kakor pevcem glasno in zasluženo pohvalo dajali. — Beseda, ki smo jo zvečer v čitavnici imeli, je tudi ravno tako na vsako stran prav dobro se obnesla. Razun mnogih gospá in gospodičin in domačih in vunanjih rodoljubov iz Laškega, Žavca in Šentjurja sta nas tudi posebno še gospoda dr. Gustav Ipavic, slavni slovenski skladatelj, in pa dr. Jož. Vošnjak iz daljne Slovenske Bistrice s svojo nazočnostjo počastila. Pred večerjo, ktero je skrbna gostarica čitavnice za čč. goste na lepem in hladnem vrtu poleg čitavnice pripravila bila, se je pred jako prijetnim petjem in sviranjem naš ljubeznjivi, Slovencu kot Neslovencu vrlo znani šentjurski župnik, gospod D. Terstenjak oglasil in pred krasno osvetljeno in ovenčano sliko naših apostolov s sledečim važnim in zanimivim govorom „besedo“ pričel:

„Slavno društvo! Drugokrat smo se danes v tem letu v ta namen tukaj zbrali, da slavimo spomin móž, ktera sta slovanskemu narodu neskončne dobrote storila. In z vso pravico! Ta velika moža sta zapopadla moč krščanske ideje, in sta tako postala osvobodnika slovanskega duha. Krščanstvo v materni besedi prinešeno Slovenom je postalo trdnjava, ktera brani in branila bode naravnost slovensko, in še le zdaj, ko imamo tisoč let za nami, še komaj prav znamo uvažavati veliko delo blagovestnikov naših. Sicer so tudi drugi krščanski možaki razširjali po slovanskih zemljah krščanstvo, vendar nobeden s tolikim uspehom. Opominjam samo na frankobrodski zbor 2. februarja 1174, kjer je znani mož z mogočno besedo nagovarjal kralja, zbrane škofe in kneze, naj se napravijo nad slovensko ljudstva „ad delendos penitus, aut certe convertendos“, in znano je, kako so te besede navdušile zbor, in kako je vse prijelo tako imenovani „wendisch Kreuz“, in je šlo — kristjanit — in pa politike Karolingov nastavljat. Al, ker pogon ni bil čist, tudi ni bilo blagoslova. Res so Slovane med Labo in Sprevo pokristjanili; al nasledniki njihovi nimajo več one vere, ktero so z mečem razširjali nemški križniki.

Kako celó drugačih pomočkov sta se poslužila blagovestnika, kterih tisočletni spomin mi danes slovesno obhajamo, in glejte! kakošen sad je iz njihovih trudov prirastel! Šest sto let pozneje so Slovani, kterih predstariše sta učena solunska brata pokristjanila, ohranili Evropi krščanstvo. Da ne bi bilo Sobieskega pred Dunajem, in hrvatskih in slovenskih vitezov — Evropa bi bila zapadla Islamu. To je veliko delo — Evropi rešit kristjanstvo in civilizacijo! Žalibog! nehvaležni svet to rad pozabi, in nedavno je znani publicistni pisatelj se še predrznil pisati: da se, ko se prek Sotle stopi, ne najde nič drugega imenitnega, kakor samo to, da tam — Hrvatje prebivajo!! —

Slavno društvo! Slovani so za krščanstvo dosti trpeli, in obilo število zdaj še dosti za nje terpi, — zato pa je Slovanom krščanstvo tudi tako milo in drago. In kako bi jim ne bilo? Saj v njem najdejo vso svojo tolažbo, posebno naše slovensko pleme. Odtujilo se je narodu veči del inteligencije; jezik naš gojite edino cerkev in domače ognjišče; materialne naše moči so oslabljene; skoro edino plug in molitva nas preživlja, — kaj bi nas zamoglo v takšnih mukah bolje tolažiti, kot vera? Al krščanstvo nam je še tudi iz druzih vzrokov drago. Ono stori, da je naš narod zdrav in čvrst. Za život narodov je treba moralnih močí. Ko sta Hellada in Rim zapustila svoje lare in penate, in začela modrovati, sta začela se majati in padati. Poglejte v evropski zapad. Skoro večina njegovih prebivavcov je zapadla skepticizmu, in kako je tam društveno življenje? Dosto preveč nahajaš v njem napuhnjenega duha in mrzlih src, in pa grdega egoizma, ostudne sebičnosti. Slovenska inteligencija zapopada ta žalostni stan, zato tako goreče pestuje — krščanstvo, zato je zvest prijatel krščanshega častja ali kulta. Zategadelj so vse naše veselice tudi poštene, naše obnašanje resnobno, in se zmirom drži mej dostojnosti; zategadel jemljemo simbole za narodni kult iz krščanskih uzorov ali idej, ne pa iz uzorov modernega paganizma. Nam zategadelj očitajo, da smo sovražniki napredka. Čislano društvo! z besedama „napredek“ in „omika“ današnji svet rad malikuje. Mi nismo neprijatli razumnega napredka; mi ljubimo omiko, pestujemo znanosti ali v svojem političnem, društvenem in slovstvenem življenji se držimo pozitivnih načel — večnih resnic, ne pa sivih teorij posameznikov.

Zgodovina drugih evropskih narodov nas učí, da umira državno društvo in domače, ako zapusti izvir, kteri že 1800 let blagonosno teka, — ako zapustí luč z nebeških okrogov prišedšo, in sledi sklepom dvomljivega in blodečega človeškega duha. Le v krščanstvu nahajajo narodi svojo žizen.

To resnico je krščansko slovanstvo zapopadlo, zato tako vroče častí in poslavlja blagovestnika svoja, in če naši nasprotniki v tem vidijo demonštracije, nam za takošne demonštracije ne samo naša visoka vlada, temoč vse evropske vlade morejo hvaležne biti, ker se poganjamo za načela, ktere oblažujejo in osrečavajo države in človeštvo. Mi dobro vemo, kedar svoboda izgine iz sveta, ostanejo le — gospodarji, in pa — hlapci. Al svobode mi ne iščemo v razujzdanosti, temoč v postavnosti. Mi vemo, kakošna dobrota je omika; al v imenu omike se ne smejo podirati božje in človečje pravice. Vse to nas uči krščanstvo, ktero že tudi razun tega okreva izobraženega slovenskega domoljuba. Za domorodne prizadevanja ne dobiva nobeden izmed nas časnega dobička. Vsak more velike žrtve doprinašati, ne samo materialne, temoč tudi dušne. Treba mu je veliko zatajenja samega sebe, treba mu je pogumnosti, po-

trpežljivosti. In od kod izvirajo te patriotične kreposti, ako ne iz vere? — da živimo celoti — da živimo za blagostanje naroda.

Ostanímo toraj mi, kteri se med izobražene štejemo, na visoki stopnji nravnosti, in tako bodemo obvarovali tudi narod naš nezdravih idej — in narodne propasti. Naroda slovenskega je majhno število; nepogode stoletij so ga silno uzdrmale. Vendar še je ostal čvrst in zdrav med vsemi nezgodami, ko so drugi veči narodi zginili iz pozorišča sveta. Kaj nek ga je ohranilo? Krščanstvo. — Ostal je zvest sin svoji cerkvi — in ta je bila zavetje jeziku njegovemu in samostalnosti njegovi. Vodimo ga toraj dalje naprej po zelenih livadah večnih resnic, in on bode ostal krepak, čvrst in zdrav, dokler previdnost Božja bode trpela različne narode in različne jezike! Bog pomozi!"

Po večerji se je pelo, plesalo in rajalo tako, da moramo to besedo res med naše naj veseliše šteti.

— *(Še ena zahvalnica g. M. Hermanu.)* Pred tednom je šla iz Celja še ena zahvalnica v Ptuj slavnemu deželnemu poslancu, prečast. g. M. Hermanu, ktero je podpisalo okolj poldrugega sto slovenskih rodoljubov, večidel kmetov iz škalske in slovenograške okolice, priznavši velike zasluge vrlega ptujskega poslanca, in spodobno cenivši nja žlahen trud in pošteno poganjanje v štajarskem deželnem zboru za svete pravice Slovencev. Slava mu in hvala!

Iz Tomina. 14. dné t. m. je imela naša čitavnica besedo. Deklamovale so ta dan 3 nove govornice, ki so svoje naloge nepričakovano dobro zvršile. Pevci so pevali zraven druzih pesem tudi prvikrat „Domovino". Veselica je se končala z mičnim govorom o národnih shodih, kterega je besedil gosp. dr. Lavrič. *)

— *(Vabilo.)* 4. avgusta bo velika beseda. V program smo stavili: Pozdrav prišlim gostom, deklamacijo „Leonora" poslov. dr. Prešeren, in iz Šilerjeve tragedije dvogovor med Jovano Kenedi in Marijo. Zraven teh pridejo na vrsto tudi druge deklamacije in razno petje. Za ta dan pričakujemo tudi bohinskih pevcev, kteri so obljubili, da nas pridejo obiskat. Tudi povabljamo vse druge domoljube, prosé, naj nas počastijo.

V Tominu dné 16. julija 1863.

Odbor čitavnice tominske.

Nabrežina 19. mal. srp. M. — Poleg tukajšne postaje je danes gosp. žl. Gironkoli, c. kr. sodnik iz Komena, po nesreči pod hlapon padel, kteri mu je mahoma glavo odtrgal.

Iz Notranjskega. B. gosp. A. D. pri sv. P. v L. Dragi prijatel! Nič veselega ti ne vem iz tvoje domovine in njene okolice naznaniti. V kratki dôbi treh tednov tukaj nesreča za nesrečo sleduje. V vasi M., tvoje rojstne fare je klada kmeta do mrtvega potrla, ko je v Š. gojzdu kradel. Očitna kazen Božja! — V B. je kmet iz Gr. županije doge nakladal, zleze tedaj na visok voz, začne rajtljati, pa veriga poči in reveža s tako močjo na tla treši, da vès pretresen in zrušen čez dve uri svojo dušo izdihne. Bil je udovec, ki je zapustil dvoje še ne dorašenih otrok. — Preteklo saboto je v tukajšni vasici R. 14 let star fantič z nabito puško igraje sosednega 4 leta starega otroka vstrelil, da je bil pri ti priči mrtev; svinčniki so nesrečnemu detetu v možganih obtičali. Kdo je več kazni vreden: ali mladi nesrečni strelec ali lastnik puške? Zapomnite si ta žalosten izgled nemarni stariši! — Že je bil strah zastran živinske morivke nekoliko potihnil, kar se je hipoma spet oglasil. Znano ti je, da Pivčani leto za letom velike čede ovác v šneprske gojzde na pašo prižénó. In glej, ravno ta drobnica je znano hudo bolezen v našo bližnjico zanesla, kjer že čez sto ovác je nagloma poginilo; toraj imamo mi kugo blizo, ki nas še s strahom navdaja; vendar zaupanje imamo v Boga in našega okrajnega prednika, ki si z vso močjo prizadeva, omenjeno nevarnost odvrniti. — Še bi ti vedel kaj povedati od pretepov in pobojev v tukajšnih krajih navadnih, pa naj bo zadosti takih žalostnih pripovedk.

Pri sv. 3.ci 16. julija. Ves Tvoj

Modre-č.

Iz Kranja 12. julija. # Tudi naši štacunarji so sklenili, da od zdaj za naprej ob nedeljah in praznikih ne bojo popoldne in zvečer prodajali več. Samo štacunarji, ki prodajajo špecerijsko blago, imajo do 9. ure zjutraj odprte štacune. — Zlo se že veselimo prve slovesne besede v novi dvorani naše čitavnice, ktera bo, kakor slišimo, 16. avgusta; gotovo pa vendar to še ni. Pravijo, da bodo počastili našo čitavnico pri tej priložnosti izvrstni pevci ljubljanske čitavnice, kar bi nam bilo jako po godu, ker že davno želimo njih izvrstno petje tudi v Kranji slišati. Znani vrli pevci radoljški se bodo, kakor nam je zagotovljeno, tudi udeležili te besede. — Te dni nas zapusti naš še komaj eno leto tukaj bivajoči, od celega mesta ljubljeni in spoštovani duhovni pomočnik gospod M. Smole, ki je prestavljen v Ribnico.

Iz Ljubljane. *(Gospodične pri izpraševanji iz slovenščine.)*

Obljuba dolg dela.

Zadnje „Novice" so obljubile, slovenskemu svetu o izpraševanji imenovanih treh gospodičin (Eme Tomanove, Melanije Honove in Marije Prelihove) kaj več povedati v svojem prihodnjem listu; toraj svoj obet spolnovaje čutijo zlasti dolžnost, opravičiti svoj sodnji izrek o tem izpraševanji. Te svoje sodbe, v malo besedicah izrečene, pa ne morejo bolje opravičiti, kakor če danes enoglasna spričevala vseh treh gospodičin naznanijo drazim svojim bravcem. Iz njih se bodo prepričali, ali je bilo to izpraševanje le šala, ali resnica, in ali je gosp. izpraševavec z nami enih misel, ali ne. Tako-le se omenjena spričevala glasé:

„Pismeno izpraševanje bilo je v tem, da je izpraševanka imela:

a) svoji prijatlici pisati list odločenega predmeta, b) tri glagolske debla prevoditi v razne vrste, in c) sedem glagolov izpeljati v tvorivni in trpivni pretekli priložni deležnik, sedanji določnik in velevnik. — Izpraševavka je v pismenih svojih delih pokazala, da slovenski jezik jako pravilno piše, da so ji potrebni in primerni izrazi vedno na ponudbo in da ume, svoje misli v duhu slovenskega jezika izrazovati.

Ustmeno izpraševanje vrtilo se je o tem, da je izpraševavka brala iz slov. berila za tretji gimnazijalni razred naslednje članke: „Gutaperča, Ustanovljanje gorotanskih vojvodov, Slepčevi zdihljeji, in modra sodba"; — da je ob kratkem s svojimi besedami povedala, kaj je brala; — da je odločene besede in stavke slovniško razlagala ozir glasoslovja, oblikoslovja, besedoslovja ali skladja in stavkoslovja ali skladnje. Tudi je bila sploh izpraševana iz pesmoslovja ali pesništva in iz staro- in novoslovenskega slovsta.

Branje in govor sta ji jako gladko tekla, o glasoslovji, oblikoslovji, skladji in skladnji je dotična izpraševanja izvrstno in temeljito reševala in o pesništvu in slovstvu jako vrlo odgovarjala.

Izpraševanki se toraj podeli spričevalo, da popolnoma in temeljito teoretično in praktično ume in zná slovenski jezik". —

Kaj več dostavljati se nam nepotrebno zdí; le srčno željo ponavljamo, da bi vrle tri domorodkinje kmali našle več posnemavk.

*) Če bo le mogoče, ga bojo natisnile „Novice". Vred.

Dalje v 41. št. „Novic"

Iz Ljubljane. V poslednji seji je odbor kmetijske družbe sklenil, naj se — česar smo že lani in predlanskem želeli, pa zavoljo slabe letine ni bilo mogoče — letos v Ljubljani za kranjsko deželo napravi razstava (izložba) sadja, grojzdja, sočivja in mnogih druzih vrtnarskih in poljskih pridelkov. Razstava bo na vrtu kmetijske družbe po sv. Mihelu — prve dni oktobra mesca. Poseben razglas bo vse na drobno naznanil.

— Milostni nadvojvoda Franc Karl je pogorelcem v Selcah daroval 200 gold.

— Silna nevihta, ki je od 8. ure zvečer v saboto noter do 8. ure zjutraj v nedeljo trpela, je v Gruberjevem kanalu, kterega ravno popravljajo, veliko škode naredila; cesta za gradom pod „malim rožnikom“ se je vdrla, da zdaj ne more voz memo; na nekterih mestih je nevihta zasula z zemljo in peskom graben vnovič, razrušil se je kos škarpe itd. Mi sicer nismo zvedenci o teh delih in tedaj ne moremo soditi: ali je nevihta tolika bila, da bi ji ne bila mogla zoperstati nobena stavba, ali pa, da je ta škoda le ojstra kritika morebiti premalo prevdarjenega dela; to pa moremo reči, da je dosti bolje, da se je to zdaj zgodilo kakor da bi se bilo pripetilo čez leto in dan. Škoda zlasti na cesti kaže, da je tù, kamor silna teža ljubljanskega grada pritiska, korenite (radikalne) poprave po dostojnih pilotah in visocih škarpah potreba, sicer drčne enkrat še „mali rožnik“ v graben. Pokazala nam je pa ploha tudi, ako se bregovi grabna ne vdelajo bolje, bo graben zopet kmali s peskom zasut in škoda za vès dnar, ki se potrosi. Še eno pa imamo pri srcu, ki smo jo že zdavnej mislili povedati, in ta je, da ne na desnem ne na levem bregu ni skor nobenih potov doli do vode v graben. Če nastane ogenj, da bi se vode potrebovalo, se ne more blizo, — če po nesreči pade kak otrok ali kaka živina v vodo, ne more nobeden blizo. Na vse to bi bilo vendar treba misliti pri takem novem delu, ki se ne ponavlja vsacih 10 let!

— Za 605 psov se je dosihmal odrajtal davek. To je malo, ker gotovo je nad 1000 psov v mestu. Ker pri debati deželnega zbora o pasjem davku ni bilo nobenega govora, da je kak pes izvzet davka in ker tudi postava ne dela menda nobene izjeme, ne moremo verjeti, kar je „Tagesp.“ povedala te dni, da gospodje oficirji in uradniki vojaški ne plačujejo davka in da jim je mestna gosposka 100 mark poslala proti temu, da se le za samo marko plača 15 krajc.

— Ravnokar smo iz Maribora prejeli telegram, v kterem nam sl. čitavnica mariborska naznanja, da je vodstvo železnice znižalo za polovico vožnino tistim, ki se peljejo k Ciril-Metodovi slovesnosti 3. dné avgusta v Maribor in se izkažejo z listom, kterega je vodstvo čitavnice podpisalo in s pečatom svojim zaznamovalo. Naj se tedaj vsak, ki se misli udeležiti velike slovesnosti v Mariboru, zavoljo tega obrne ob pravem času do sl. čitavnice mariborske, ktera tudi s pridobljeno to polajšavo lepo kaže, kako marljivo si prizadeva, število gostov tudi iz daljnih krajev pomnožiti.

— Gosp. katehetom naznanjamo, da je, kakor slišimo, gosp. Lésarjeva „Liturgika“ potrjena za šolsko rabo; menda se bo vendar kmali jela tiskati, da pride o pravem času na svetlo. Kadar kaj več o tem zvemo, ne bomo odlašali naznanila, da se bodo vedili gospodje kateheti v tem ravnati.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz državnega zbora imamo danes marsikaj povedati. V zbornici gosposki so se posvetovali o postavi zastran domovinskih pravic (domovja). Ta postava sega globoko v občinsko (srenjsko) postavo, in res živa potreba je, da vsak človek, naj je premožen ali berač, določno vé, kje je njegovo domovje. Iz 49 razdelkov obstoječo postavo je zbornica v 2 sejah dognala, ker ministerskega predloga ni skor nič prenaredila. Zdaj pride ta postava tudi v zbornico poslancev v pretres. — V zbornici poslancev se je zgodila čudna reč. Vlada ji je podala v posvet postavo, ktera naj odloči, kako naj bi se na kratki poti v državnem zboru reševale obširne postave. Jedro te osnove je bilo, da naj se obširne postave ne prevdarjajo v velikem zboru, kjer more vsak govoriti na dolgo in široko, ampak izroči naj se ta reč le posebnim odborom. Zbornica je za naprejšni prevdarek te postave izvolila poseben odsek, ta se trudi in dožene svojo osnovo; osnova je prišla v občnem zboru v posvetovanje; govorniki se oglašajo; nekteri govoré za osnovo odsekovo, drugi za ministersko; stvar se dožene do konca; v prvem in drugem branji se sprejme tako predelana postava, v tretjem pa — od konca do kraja zavrže. Če je le en glas vseh pravih ustavoljubov, da je prav, da ni obveljala ta postava, ktera bi bila le nekterim odbornikom v roke dala, kar bi bila vzela celemu zboru, je vendar škoda za predragi čas, da to, kar je zbornica po večdnevnem besedovanji sklenila, ni sklenila brž prvi dan, ko je Mühlfeld nasvetoval, naj se odstavi vladni predlog. — V seji 17. t. m. je minister dnarstva predložil prevdarek državnih dohodkov in stroškov za prihodnje leto 1864 ali prav za prav od novembra letošnjega leta do konca prihodnjega leta, tedaj za 14 mescev. Iz tega predloga se vidi, da navadni (redni) stroški so prevdarjeni na 512 milijonov in 500.716 gold., navadni dohodki pa na 521 milijonov in 677.096 gold., po tem takem bi navadni dohodki presegli navadne stroške za dobrih 9 milijonov gold. Al drugače je z nenavadnimi (izrednimi) stroški, kteri so prerajtani na 102 milijona in 112.701 gold., tedaj bo čez unih 9 milijonov konec leta v vsem še primanjkovalo 92 milijonov in 936.321 gold. Da bi se dobilo, kar primanjkuje, pravi minister, morajo ostati po postavi od 19. decembra 1862 vpeljani povišani zemljišni, hišni in drugi direktni davki, davek od cukra, tarifa za štempelj, pristojbina itd. — v vsem skupaj za 43,281.275 goldinarjev. Gosp. minister pa namerava tudi nove davke, pravijo, glavnino (glavni davek) po 1 gld., po 50 in po 25 kr., nagizdni davek (Luxussteuer), to je, davek za reči, ki niso človeku ravno potrebne, ampak le bolj segajo v potrate ali gizdavost; — znesek teh davkov je prerajtan na 16 milijonov in 115.200 gld. Kar čez vse to utegne še primanjkovati, to je, 33 milijonov in 539.864 gold. se bode v zajém (na posodo) vzelo. Odbor je bil izvoljen, ki ima prevdariti ministrov predlog, ki zopet izročuje ožjemu državnemu zboru, kar prav za prav sega le v oblast vesolnega zbora. Še več odborov za prevdarek drugih predlogov je bilo 19. t. m. izvoljenih. — V Jožefovi terdnjavi zaprti poljski vojskovodja Langievič je poslal prošnjo državnemu zboru, naj se za-nj potegne pri ministerstvu, da ga izpustí iz zapora in mu dovoli pot v Švajco. — Poljak grof Potocki je vprašal ministerstvo zastran dogodb v Krakovem in zakaj se je zakrnil telegram do državnega poslanca dr. Zyblikievića? Radovedno se pričakuje, kaj bo odgovorilo ministerstvo. — Gosp. dr. Toman, dr. Pražak in še drugi državni poslanci so dobili odpust za dalje časa. — Konec maja je bilo za 10 milijonov in 983.641 gld. papirnatih desetic med ljudmí. — Dosihmal je še celó malo tega potrjeno, kar so sklenili deželni zbori. — Prvi zvezek časnika „Ost und West“ je ravnokar prišel na svitlo. — V vélikem zboru županije virovitičke je bilo sklenjeno, naj se sporočilo izročí vsem škofijam in žu-

panijam hrvaško-slavonskim, da se prosi za vpeljavo slovanskega jezika namesti latinskega v službah božjih. — Deželni zbor erdeljski v Sibinji se je začel 16. t. m. Dopis Njih Veličanstva cesarja se je zboru bral v vseh treh deželnih jezikih. Pomenljivo je to pismo, v kterem cesar odkritosrčno govorí, da se bo Erdelii dal nov, sedanjem razmeram primeren diplom. 11 kraljevih predlogov je zboru v tem pismu v posvèt izročenih in sicer v ravno tisti vrsti, kakor prvikrat; prvi predlog govorí o ravnopravnosti verski, drugi o ravnopravnosti vseh treh deželnih jezikov v uradnijah in javnem življenji (to zopet nam očitno kaže, da cesar za trdno hoče ravnopravnost vsem svojim narodom podeliti, — da tedaj tudi mi Slovenci pridemo še do djanske ravnopravnosti), tretji o sestavi deželnega zbora, četrti o pošiljanji poslancev v državni zbor dunajski itd. Madjarskih poslancev ni bilo v zboru. — Novoizvoljeni mestni župan pražki je potrjen. — Gotovo nikjer se ni cerkvena slovesnost sv. Cirila in Metoda tako slovesno praznovala, kakor 5. dne t. m. v Rimu. „Giornale di Roma“, ki ga je vredništvo „Novic“ iz Rima dobilo, popisuje veličastno to slovesnost v cerkvi sv. Jeronima, ktera je bila celó od zunaj tako krasno razsvitljena, da se je vse čudilo. Tri dni je trpelo obhajilo cerkveno, o kterem so celó sv. oče papež delili odpustke. Kardinali in škofje so poveličevali véliki praznik Slovanov, kterega se je udeležil celó avstrijanski poročnik baron Bach. Vélika maša se je služila po slovensko-grškem obredu; najslavniši umetniki in profesorji so godli pri maši; pélo se je po slovansko po napevih, ki so jih zložili slavni Palestri, List in drugi, papeževi parobrodi so streljali, papeževa vojaška muzika je godla itd., — da ob kratkem rečemo: Slovani so tudi v Rimu praznovali svoj véliki dan! — Najimenitejša politična novica je danes odgovor ruske vlade pismom angležke, francozke in avstrijanske vlade. Čeravno ni še rusko pismo od besede do besede znano, je vendar to gotovo, da ruska vlada v prijaznih besedah razlaga, da ravno poglavitnih dvéh rečí neče in ne more spolniti, in te dve rečí ste ravno tiste, kterih avstrijanska vlada ni silila, kakor angležka in francozka, ampak le z rahlo besedo previdnosti ruski prepustila. Ena teh zadev je, da ruska vlada pravi, da ne more vojske ustaviti, če bi tudi hotla, ker narod ruski bi tega ne trpel, — druga zadeva je, da ruska vlada pravi, da za poravnanje poljskih homatij ni treba posebnega zbora, ampak le navadnega diplomatičnega razgovora. Kako bojo dosihmal zedinjene vlade ta odgovor rusovski sprejele, se še nič ne vé; da pa se rusovska vlada pripravlja na vsakoršni odgovor, kaže se v tem, kar je telegraf naznanil iz Petrograda, da je ruski car razpisal po celi Rusii veliko rekrutbo, in sicer tako, da izmed 1000 duš se vzame 10 vojakov; o vseh Svetih bo imela tedaj ruska vlada pol milijona novincev na nogah. — Če si hočejo Francozi amerikansko ljudstvo podvreči, si morajo, ko so Meksiko v pest dobili, na vso moč prizadevati, da bodo deželo s prijaznostjo vladevati začeli, jim dostojno ustavo osnoviti, sicer ne bodo varni, da jim pred ali pozneje ustajniki kaše ne bi vpihali, in zoper nje novega punta ne začeli. Meksikanci so, kakor je vsakemu znano, vroče krvi, in če jim ne bo francozko vladarstvo po volji, znajo zopet na noge stopiti, in Francoze od vseh strani dražiti; in sčasom se jim zná taka goditi kakor Rusom na Poljskem. V ti reči bodo po mislih naših diplomatikarji skoraj več opravili kakor golo francozko orožje. Kakor se iz Pariza od 12. t. m. piše, je bilo, ko so Francozi Meksiko premagali in posedli, mesto slovesno razsvitljeno, toda ljudstvo ni bilo tega razsvitljenja kaj veselo; še celó kraljeva palača je temna ostala, iz tega se lahko vidi, da niso Meksikanci s pridšimi gosti posebno zadovoljni. — Maršal Forey bo Meksiko zapustil in komando generalu Bazaine izročil, kteri pa ne bo imel posebne politične oblasti, saj take ne, kakor njegov prednik; namesti njega bo pa menda ces. civilni komisar Delisle politične pravila prevzel, za koliko časa, se ne vé. — V Pariz se pričakuje nekoliko meksikanskih poslancov, ki se pridejo Napoleonu zahvalit, da so grozne stiske in bojevanja rešeni. Vojvoda Hamilton je raz konja padel in zlo nevarno rano na glavi dobil.

Iz sv. Višarij. *(Razglas.)* Prihodnjo nedeljo, to je, 26. t. m. se bode pri ljubeznjivi materi Marii Devici na sv. Višarjih lepa slovesnost obhajala, ter se bodo blagoslovile nove orgle, narejene od slovenskega mojstra Jože Grafenaver-ja iz Brd v Ziljski dolini. Kjer pa so se največ z milimi darovi iz slovenskih rok napraviti dale, se čutimo dolžni vsem Slovencom to slovesnost oznaniti in jih prijazno k nji vabiti.

Duhovni na sv. Višarjih.

Listnica vredništva. Gosp. Nabergoju v Proseku: Vaš mili pozdrav smo radostni sprejeli in ga tudi izročili gosp. dr. Tomanu in vsem udom čitavnice ljubljanske. — Gosp. V. S. v Gorici: Dokler ne vemo, kaj je obsegal gosp. J. Pretnerjev govor, ne morejo „Novice“ pisati o njem. — Gosp. E. Kolisku v Ptujem: Ker nimamo „Gratz. Zeitg.“, prosimo Vas, da nam pošljete oni list.

Žitna cena

v Ljubljani 20. julija 1863.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 30. — banaške 5 fl. 93. — turšice 2 fl. 90. — soršice 3 fl. 80. — rež 2 fl. 97. — ječmena 2 fl. 15. — prosa 2 fl. 40. — ajde 2 fl. 20. — oves 1 fl. 80.

Kursi na Dunaji

21. julija 1863. **v novem denarji.**

Deržavni zajemi ali posojila.		**Druge obligacije z lotrijami.**	
5% obligacija od leta 1859 v novem dnar. po 100 g. g.	73.00	Kreditni lozi po g. 100 . g.	134.00
5% nar posojilo od l. 1854 „	96.50	4½% Teržaški lozi po 100 „	115.00
5% metalike . . . . „	76.80	5% Donavsko-parabrodski po g. 100 . . . „	92.75
4½% „ . . . . „	69.60	Knez Esterhazy. po g. 40 „	93.75
4% „ . . . . „	61.25	Knez Salmovi po g. 40 „	36.00
3% „ . . . . „	46.50	Knez Palfyovi po g. 40 „	37.00
2½% „ . . . . „	38.50	Knez Claryovi po g. 40 „	34.50
1% „ . . . . „	—.—	Knez St. Genoisovi po g. 40 „	36.50
Obligacije zemlišn. odkupa. (po 100 gold.)		Knez Windischgräz. po g. 20 „	21.25
5% doljno-avstrijanske g.	87.75	Grof Waldsteinovi po g. 20 „	21.00
5% ogerske . . . . . „	76.75	Grof Keglevičevi po g. 10 „	15.00
5% horvaške in slovanske „	75.75	Budimski . . po g. 40 „	34.00
5% krajnske, štajarske, koroške, istrijanske . „	87.50	**Denarji.**	
Deržavni zajemi z lotrijami.		Cesarske krone . . . g.	15.32
Zajem od leta 1860 . . . „	101.50	Cesarski cekini . . . „	5.31
„ „ „ 1860 petink. „	101.60	Napoleondori 20 (frankov) „	8.91
„ „ „ 1839 . . . „	159.50	Souvraindori . . . . „	11.15
„ „ „ 1839 petink. „	157.00	Ruski imperiali . . . „	9.13
5% narodni od leta 1854 „	96.50	Pruski Fridrikdori . . „	9.36
Dohodkine oblg. iz Komo „	17.00	Angležki souvraindori . „	11.15
		Louisdori (nemški) . . „	—.—
		Srebro (ažijo) . . . . „	9.85

Loterijne srečke:

V Trstu 15. julija 1863: **44. 57. 40. 76. 14.**
Prihodnje srečkanje v Trstu bo 25. julija 1863.

V Gradcu } 18. julija 1860: **76. 83. 79. 1. 28.**
na Dunaji } **19. 47. 67. 15. 13.**
Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji bo 29. julija 1863.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.